

Suuntaviivoja kohti ihmiskeskeistä yhteiskuntaa

DigiNYT-seurantaryhmän kannanotto, 16.4.2019

Suomessa yhteiskunnan digitalisaatio on vahvalla pohjalla. Edeltävät hallitukset ovat vuorovedoin tehneet kansallista pohjatyötä, jonka päälle myös seuraavan hallituksen on helppo jatkaa rakentamista. Suunta kohti ihmiskeskeistä ja ennakointikykyistä yhteiskuntaa ei kuitenkaan ole pikamatka, vaan viesti, joka jatkuu yli hallituskausien. Lisäksi askeleet eteenpäin on otettava yhdessä yli kaikkien hallinnon rajojen. DigiNYT-seurantaryhmällä¹ on seitsemän suositusta matkalla kohti ihmiskeskeistä ja ennakointikykyistä yhteiskuntaa.

Suomi tekoälyaikaan ihmiskeskeisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla

Tehokkaassa hallinnossa valta, vastuu ja resurssit jaetaan eri organisaatioille, joista jokainen huolehtii omien tehtäviensä tehokkaasta toimeenpanosta. Siirtyminen ihmiskeskeiseen toimintatapaan edellyttää kuitenkin sitä, että meidän on osattava johtaa toimintaa myös ihmisten elämäntapahtumien näkökulmasta. Eri organisaatiot yhdessä työskennellen voivat mahdollistaa sujuvia elämäntapahtumia ihmisen elinkaaren kaikissa vaiheissa, mikä johtaa kokonaisvaltaiseen elämänlaadun paranemiseen.

Suositus 1 Johdetaan toimintaa ihmisten elämäntapahtumien ja yritysten liiketoimintatapahtumien näkökulmasta

Ihmisen elämä koostuu lukuisista niin positiivisista kuin negatiivisistakin elämäntapahtumista. Elämäntapahtuman luonteesta riippumatta, ihminen tarvitsee tapahtuman sujuvoittamiseksi liudan eri palveluja. Perinteisesti nämä palvelut on pitänyt itse etsiä käsiinsä, jolloin jotain olennaista tai muuten hyödyllistä on voinut jäädä huomiotta. AuroraAI-esiselvityshankkeessa on luotu kokeiluversio verkosta, jonka tarkoituksena on yhdistää älykkäät palvelut elämäntapahtumien ympärille, jolloin tapahtumasta tulee sujuvampi, palveluntarjoajat hyötyvät ja välttyään luukulta toiselle juoksemiselta.

Suositus 2 Tehdään elämästä ja liiketoiminnasta saumatonta ja sujuvaa yhdistämällä palvelut AuroraAI-verkon avulla tietoturvallisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla

Ennakoimalla elämäntapahtumia, voimme myös ennaltaehkäistä epätoivottuja tilanteita, kuten työttömyyttä. Palvelujen yhteen tuominen mahdollistaa palveluiden aktivoimisen juuri silloin, kun ne ovat kullekin ihmiselle tarpeellisia. Esimerkiksi työttömyyspalveluiden täytyy tulevaisuudessa olla tehokkaita, mutta parhaimmassa tapauksessa ihmiset eivät päätyisi niiden käyttäjiksi, vaan pysyisivät työelämässä. Yksi AuroraAI-esiselvityshankeiden aikana toteutetuista elämäntapahtumapiloteista, *Kiinni työelämässä osaamisen kehittymisen kautta*, keskittyi sujuvoittamaan opinnoista työhön ja työstä toiseen siirtymistä. Oikea-aikaiset ja personoidut palvelut mahdollistavat jatkuvan oppimisen ja ammattitaidon ylläpitämisen sekä siirtymisen uuteen työhön ilman työttömyysjaksoa.

Suositus 3 Vahvistetaan julkista taloutta parantamalla ihmisten kykyä ennakoida oman elämän tulevia tilanteita ja tapahtumia

Panostetaan teknologian ja tiedon yhteentoimivuuteen sekä soveltamiseen

Ihmiskeskeinen ja ennakointikykyinen yhteiskunta on mahdollinen, jos digitaaliset palvelut, omien tietojen hallinta ja tietojen eettinen hyödyntäminen ovat kaikille arkipäivää. Tässä suomalaisen luottamusyhteiskunnan aseman turvaaminen on keskiössä. Eettisyys on otettava kokonaisvaltaisesti huomioon aina henkilötietojen käsittelystä uusien palveluiden ja toimintamallien kehittämiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön. Lisäksi on huomioitava digitaaliseen toimintaympäristöön liittyvät riskit ja uhat, jotta voimme säilyttää luottamuksen ja varmistaa ihmisten yksityisyydensuojan ja tietoturvan.

Käytännössä meidän on tuettava sektorirajat ylittävää datan hyödyntämistä ja parannettava investointiympäristön kannustavuutta. Lisäksi on luotava työkaluja, joiden avulla ihmiset voivat hyödyntää heitä itseään koskevia tietoja. Kun voimme tuoda tarvittavat tiedot yhteen eettisesti kestäväällä tavalla,

palvelupoluista tulee johdonmukaisempia, eikä ihmisen tarvitse antaa samaa tietoa moneen kertaan usealle eri palveluntarjoajalle.

Suomessa on jo valtavasti tietoa ja teknologista osaamista, joiden avulla voimme löytää uudenlaisen tavan toimia hyödyntäen tietoa, digitalisaatiota ja tekoälyä ilman, että meidän täytyisi kääntää organisaattiorakenteita ylösalaisin. Meillä on ainutkertainen mahdollisuus keskittyä jo olemassa olevien rakennuspalikoiden ja teknologioiden soveltamiseen, niiden kehittämisen sijaan.

Suositus 4 Parannetaan tietopolitiikalla ihmisten edellytyksiä hyödyntää itseään koskevaa tietoa omaksi parhaakseen

Digitalisaatio ja tulevaisuuden ihmiskeskeinen yhteiskunta vaativat kuitenkin hallitusohjelmalta ja hallituksen työskentelytavoilta uudistumistakin, mutta toisaalta myös hyviksi havaittujen poikkiallinnollisten ja poikkisektoriaalisten toimintatapojen säilyttämistä. Yhteistyön roolia ei voi liikaa korostaa, sillä toiminnan muutosta ei voida tehdä yksin, jokainen tahollaan, vaan se on tehtävä yhteistyössä yli hallinnon rajojen. Tärkeässä asemassa on myös aito Public-Private-People-Partnership (PPPP) -toimintamalli, jonka avulla voimme yhdessä yhteiskuntana ja yhteiskunnan toimijoina pitää huolen siitä, että ihmiskeskeinen toimintatapa menee vauhdilla eteenpäin.

Hallitusohjelman tehokas toimeenpano ja hallitukselle raportoiva seurantaryhmä

Jatkumoiden merkitys on yhteiskunnan digitalisaatiossa keskeinen, sillä jokainen hallitus saa jotain edelliseltä ja vie sitä osaltaan eteenpäin. Ilman edellisten hallituskausien toimia ja niiden jatkamista, emme olisi niin hyvässä tilanteessa tänään kuin nyt olemme. Suomessa julkisen sektorin digitaaliset ja tekoäly-kyvykkyydet ovat tutkitusti kansainvälistä kärkeä. Digitalisaatio ei kuitenkaan ole mutkaton tai helppo prosessi. Menemällä rohkeasti eteenpäin haasteista huolimatta, meillä on mahdollisuus nostaa kansainvälistä kilpailukykyämme merkittävästi.

Jotta yhteiskunnan digitalisaatiota voidaan viedä eteenpäin, valtion ja kuntien yhteistoimintaa tulee vahvistaa. Lyhyen aikavälin tavoitteiden sijaan, on olennaista investoida yli vuosien ja ajatella yli hallituskausien. Käytännössä tarvitsemme selkeää koordinaatiota digitalisaatioon, tietopolitiikkaan ja digihankkeiden rahoitukseen substanssiministereiden tueksi. Lisäksi tulisi luoda tilannehuone hallitusohjelman toimeenpanon ja koordinaation tueksi ja ottaa *Ekosysteemifoorumi* työkaluksi PPPP-yhteistyöhön.

Suositus 5 Vastuutetaan tietopolitiikan, digitalisaation ja digihankkeiden rahoituksen koordinaatio ja otetaan käyttöön digitalisaatioinvestointien ohjausmalli

Suositus 6 Luodaan tilannehuone hallitusohjelman toimeenpanon tueksi ja otetaan *Ekosysteemifoorumi* työkaluksi vahvistamaan valtion ja kuntien yhteistoimintaa

Digitalisaation kokonaiskuvan säilyttämiseksi on perustettava DigiNYT-seurantaryhmän tavoin toimiva ryhmä, joka kootaan valtion, kuntien, yksityisen ja kolmannen sektorin edustajista. Ryhmä vahvistaa ja yhteen sovittaa eri sektoreiden toimintaa digitalisaation saralla.

Suositus 7 Perustetaan digitalisaation ja tietopolitiikan kokonaiskuvaa sekä ihmiskeskeisen yhteiskunnan toimeenpanoa koordinoiva seurantaryhmä

Tietoa tekijöistä: DigiNYT-seurantaryhmän jäsenistö ja sihteeristö

DigiNYT-seurantaryhmä

Puheenjohtaja

- Olli-Pekka Heinonen, Opetushallitus

Jäsenet

- Pekka Ala-Pietilä, Huhtamäki
- Mikael Grannas, Sipoo
- Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö
- Otto Juote, valtioneuvoston kanslia
- Riku Jylhänkangas, valtiovarainministeriö
- Anna-Maija Karjalainen, valtiovarainministeriö
- Tommi Karttaavi, Kuntaliitto
- Sirpa Kekkonen, valtioneuvoston kanslia
- Janne Kerkelä, valtioneuvoston kanslia
- Mikko Kosonen, Sitra
- Mirjami Laitinen, valtiovarainministeriö
- Timo Laitinen, Valtiokonttori
- Katri-Leena Launis, Kela
- Heikki Mannila, Suomen Akatemia
- Päivi Nerg, valtiovarainministeriö
- Ville Peltola, Teknologiateollisuus
- Petri Peltonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- Päivi Sillanaukee, sosiaali- ja terveysministeriö
- Pekka Soini, Business Finland
- Pekka Timonen, oikeusministeriö
- Tuomas Vanhanen, valtiovarainministeriö
- Janne Viskari, Väestörekisterikeskus

Sihteeristö

- Kopponen Aleksi, valtiovarainministeriö
- Ruostetsaari Niko, valtiovarainministeriö

Tietoa hankkeesta: <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM127:00/2015>

---

¹ Hallitusohjelman digitalisaatiotavoitteiden ja julkisen hallinnon ICT-kehittämisen DigiNYT-seurantaryhmä on toimikaudellaan (12/2015–Sipilän hallituskauden loppuun) muun muassa auttanut kiihdyttämään poikkihallinnollisia toimenpiteitä, vahvistanut asiakaslähtöisyyttä, antanut neuvoja ministeriryhmälle ja seurannut toimien toteuttamista ja vaikuttavuutta. DigiNYT-seurantaryhmän keskeisimmät neuvot, D9 perustaminen, ihmiskeskeisen yhteiskunnan konsepti ja Ekosysteemifoorumi, ovat kaikki edenneet hallituksen päätökseksi.